P9_TA(2020)0036

Gvinėjos Respublika, visų pirma smurtas prieš protestuotojus

2020 m. vasario 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Gvinėjos Respublikos, visų pirma smurto prieš protestuotojus (2020/2551(RSP))

(2021/C 294/07)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Gvinėjos Respublikos,

— atsižvelgdamas į 2019 m. lapkričio 5 d. Jungtinių Tautų, Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų bei Prancūzijos ambasadų Gvinėjos Respublikoje bendrą pareiškimą,

— atsižvelgdamas į 2019 m. lapkričio 4 d. Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (ECOWAS) komisijos komunikatą po incidentų Konakryje,

— atsižvelgdamas į 2019 m. lapkričio 9 d. Afrikos žmogaus ir tautų teisių komisijos pranešimą spaudai dėl demonstracijų Gvinėjos Respublikoje numalšinimo,

— atsižvelgdamas į 2020 m. sausio 20–31 d. vykusią trisdešimt penktąją Jungtinių Tautų žmogaus teisių tarybos Visuotinio periodinio vertinimo darbo grupės sesiją,

— atsižvelgdamas į 1966 m. Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą,

— atsižvelgdamas į Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių grupės ir Europos bendrijos bei jos valstybių narių partnerystės susitarimą (Kotonu susitarimas),

— atsižvelgdamas į 1981 m. birželio 27 d. priimtą Afrikos žmogaus ir tautų teisių chartiją, įsigaliojusią 1986 m. spalio 21 d.,

— atsižvelgdamas į Gvinėjos Respublikos Konstituciją, kuri buvo patvirtinta Nacionalinės pereinamojo laikotarpio tarybos 2010 m. balandžio 19 d. ir priimta 2010 m. gegužės 7 d.,

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

— atsižvelgdamas į 11-ojo Europos plėtros fondo 2015–2020 m. nacionalinę orientacinę programą, pagal kurią Gvinėjos Respublikai skiriamos lėšos,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

A. kadangi Gvinėjos Respublikoje prezidentas Alpha Condé yra valdžioje nuo jo išrinkimo 2010 m. ir perrinkimo 2015 m.; kadangi nuo 2019 m. spalio mėn. vidurio šalyje vyko masinės protesto demonstracijos, kurias daugiausia surengė Nacionalinis konstitucijos gynimo frontas (FNDC), opozicijai baiminantis, kad prezidentas A. Condé sieks išplėsti savo konstitucines galias; kadangi pagal Gvinėjos Respublikos Konstituciją prezidento pareigas galima eiti tik dvi kadencijas; kadangi antroji prezidento A. Condé kadencija turi baigtis 2020 m. pabaigoje;

B. kadangi jo išrinkimas į prezidentus 2010 m. buvo pirmas žingsnis demokratinių reformų ir skaidrumo link po metų metus trukusio karinio valdymo; kadangi prezidentas A. Condé kaltinamas korupcija ir politinės laisvės ribojimu; kadangi konstitucinė reforma, kurios vienintelis tikslas – padidinti galimų prezidento kadencijų skaičių, kad Alpha Condé galėtų likti valdžioje, įžiebė smurto protrūkius;

C. kadangi prezidentas A. Condé taip pat neseniai stengėsi pašalinti institucines kliūtis savo reformai darydamas įtaką Gvinėjos Respublikos Konstituciniam Teismui ir Rinkimų komisijai; kadangi 2018 m. kovo mėn. Konstitucinio Teismo pirmininkas Kéléfa Sall buvo nušalintas nuo pareigų; kadangi teisingumo ministras Cheick Sako atsistatydino dėl to, kad nepritarė konstitucijos pataisoms, pagal kurias leidžiama trečia prezidento kadencija;

2020 m. vasario 13 d., ketvirtadienis

D. kadangi valdančioji partija „Rassemblement du peuple de Guinée“ neturi dviejų trečdalių parlamento daugumos, kurios reikia konstitucijai iš dalies pakeisti; kadangi referendumu dėl konstitucinės reformos būtų apeitas Gvinėjos Respublikos parlamentas;

E. kadangi 2019 m. gruodžio 19 d. prezidentas A. Condé paskelbė planus 2020 m. kovo 1 d. surengti referendumą dėl konstitucinės reformos; kadangi parlamento rinkimai, kuriuos iš pradžių buvo numatyta surengti 2020 m. vasario 16 d., buvo atidėti ir vyks tą pačią dieną kaip referendumas; kadangi siūloma nauja konstitucija apima prezidento kadencijos trukmės padidinimą nuo penkerių iki šešerių metų ir prezidento pareigas bus galima eiti ne daugiau kaip dvi kadencijas; kadangi numatoma, kad prezidentas A. Condé pasinaudos šia konstitucijos pataisa siekdamas trečios prezidento kadencijos;

F. kadangi opozicijos partijų, pilietinės visuomenės organizacijų ir profesinių sąjungų aljansas, Nacionalinis Konstitucijos gynimo frontas (FNDC), surengė protestus ir planavo streikus, kad pasipriešintų tai konstitucijos pataisai; kadangi nuo 2019 m. spalio 12 d. iki lapkričio 28 d. mažiausiai septyni FNDC nariai buvo suimti ir patraukti atsakomybėn dėl to, kad jų raginimai protestuoti prieš naują konstitucijos projektą prilyginti aktams ar veiksmams, kurie gali sutrikdyti viešąją tvarką ir kelti pavojų visuomenės saugumui, kol dėl tarptautinio spaudimo jie galiausiai buvo išteisinti;

G. kadangi padėtis šalyje yra labai opi, padidėjo politinė įtampa ir vyko smurtinių protestų protrūkiai; kadangi vyriausybės atsakas į šiuos protrūkius buvo itin griežtas ir policija reagavo panaudodama pernelyg didelę, nederamą ir neteisėtą jėgą prieš protestuotojus, o žmogaus teisių organizacijos pranešė apie barikadas, šaudymą ir ašarines dujas daugiausia sostinėje Konakryje ir šiaurinėje opozicijos tvirtovėje Mamu; kadangi įtariama, kad policija Uanindaroje naudojosi moterimi kaip žmogaus skydu, kad apsisaugotų nuo protestuotojų mėtomų akmenų;

H. kadangi pagrindinės opozicijos partijos, Gvinėjos Respublikos demokratinių pajėgų sąjungos, pirmininko pavaduotojas Fodé Oussou Fofana apkaltino prezidentą konstituciniu perversmu ir sukčiavimu; kadangi opozicinės partijos įsipareigojo protestuodamos boikotuoti parlamento rinkimus;

I. kadangi ECOWAS ir Afrikos žmogaus ir tautų teisių komisija paragino gerbti pagrindines demonstrantų teises ir paragino saugumo pajėgas gerinti demonstracijų valdymą;

J. kadangi Jungtinių Tautų žmogaus teisių komisija pažymėjo, kad saugumo pajėgos, reaguodamos į 2019 m. spalio 14 ir 15 d. Konakryje prasidėjusius protestus, „nesilaikė tarptautinių normų ir standartų dėl jėgos naudojimo“; kadangi per šiuos protestus žuvusių demonstrantų laidotuves aptemdė tolesnis smurtas ir dar daugiau mirčių;

K. kadangi Gvinėjos Respublika pagal 2019 m. pasaulio spaudos laisvės indeksą užima 101 vietą iš 180 šalių; kadangi nuo 2015 m. mažiausiai 20 žurnalistų gavo šaukimus į teismą, buvo sulaikyti arba patraukti atsakomybėn; kadangi nuo demonstracijų pradžios 2019 m. spalio mėn. buvo suimti žurnalistai, žmogaus teisių gynėjai ir pilietinės visuomenės aktyvistai, įskaitant Abdourahmane Sanoh (FNDC koordinatorių) – jis vėliau buvo paleistas, o kiti vis dar yra kalinami ir patiria smurtą; kadangi per protestus žuvo mažiausiai 28 civiliai gyventojai ir vienas žandaras; kadangi, žmogaus teisių organizacijų vertinimu, nuo 2015 m. žuvo mažiausiai 70 protestuotojų ir pašalinių asmenų, įskaitant studentą Amadou Boukariou Baldé, kurį 2019 m. gegužės mėn. per protestus Labės universitete mirtinai sumušė policijos pareigūnai;

L. kadangi keletas vietos NVO pasmerkė kalinimo sąlygas Gvinėjos Respublikoje, visų pirma „didelius trūkumus, susijusius su perpildymu, maistu ir mityba, ir daugumos kalėjimų prižiūrėtojų mokymų stoką“ (pagal organizacijos „Human Rights Watch“ ataskaitą); kadangi šios sąlygos kelia susirūpinimą visoje šalyje, tačiau yra ypač blogos centriniame kalėjime Konakryje;

M. kadangi Gvinėjos Respublika yra viena iš skurdžiausių Afrikos šalių, vis dar kenčiančių nuo metų metus trukusio netinkamo ekonominio valdymo ir korupcijos, nepaisant to, kad Bokės apylinkėse esančiose kasyklose yra didžiausi pasaulyje boksito ištekliai; kadangi du trečdaliai iš 12,5 mln. gyventojų gyvena skurde ir 2013–2016 m. Ebolos viruso krizė labai susilpnino šalies ekonomiką; kadangi jaunesni nei 25 metų amžiaus jaunuoliai, kurie sudaro daugiau nei 60 proc. visų gyventojų, ypač kenčia nuo nedarbo;

N. kadangi šiuo metu vykstant protestams prieš Konstitucijos reformą, kuri paaštrino vyriausybės ir opozicijos partijų konfrontaciją, OGDH (Gvinėjos Respublikos žmogaus teisių ir piliečių teisių organizacija) pasmerkė nuolatinius žmogaus teisių pažeidimus Gvinėjos Respublikoje; kadangi dėl šių pažeidimų sugriaunami viešieji pastatai ir infrastruktūra, bandoma sukurstyti etninį susiskaldymą ir priverstinai iškeldinama iš privačios nuosavybės; kadangi nuo 2019 m. vasario iki gegužės mėn. Gvinėjos Respublikos vyriausybė prievarta iškeldino daugiau kaip 20 000 žmonių iš Konakrio rajonų, kad galėtų duoti žemės vyriausybės ministerijoms, užsienio ambasadoms, įmonėms ir kitiems viešųjų darbų projektams;

O. kadangi 2014–2020 m. Europos Sąjunga Gvinėjos Respublikai teikė paramą pagal 11-ojo EPF (Europos plėtros fondo) nacionalinę orientacinę programą: parama siekė 244 000 000 EUR ir buvo skirta daugiausia institucinei reformai ir administravimo modernizavimui, miestų sanitarinėms sąlygoms, sveikatai, kelių transportui ir pagalbai nacionaliniam įgaliojimus suteikiančiam pareigūnui;

1. apgailestauja dėl tebesitęsiančio smurto Gvinėjos Respublikoje; griežtai smerkia susirinkimų laisvės ir žodžio laisvės pažeidimus, taip pat smurto veiksmus, žudymus ir kitus žmogaus teisių pažeidimus; ragina vyriausybės pajėgas nedelsiant susilaikyti nuo veiksmų ir leisti, kad teisėti, taikūs protestai vyktų be jokio bauginimo;

2. ragina Gvinėjos Respublikos vyriausybę inicijuoti skubų, skaidrų, nešališką ir nepriklausomą protestuotojų mirčių ir sužalojimų, įtarimų dėl pernelyg didelės teisėsaugos pareigūnų jėgos naudojimo ar kitų žmogaus teisių pažeidimų tyrimą ir patraukti už juos atsakingus asmenis, įskaitant policijos ir saugumo pajėgų narius, atsakomybėn, kad jie negalėtų naudotis nebaudžiamumu; primena Gvinėjos Respublikos vyriausybei, kad kova su korupcija ir nebaudžiamumo panaikinimas taip pat turėtų būti prioritetas;

3. labai apgailestauja dėl bet kokių planų pakeisti šalies konstitucines nuostatas dėl prezidento kadencijų skaičiaus; griežtai pakartoja, kad veikianti demokratija turi apimti teisinės valstybės principo laikymąsi ir visas konstitucines nuostatas, įskaitant, kai taikytina, prezidento kadencijų skaičiaus apribojimus; ragina Gvinėjos Respublikos prezidentą gerbti Gvinėjos Respublikos Konstituciją, ypač jos 27 straipsnį;

4. ragina gerbti teisę į laisvę rengti demonstracijas ir į susirinkimų, asociacijų bei saviraiškos laisvę, užtikrinamą pagal tarptautinius standartus ir JT sutartis bei konvencijas, kurias yra ratifikavusi Gvinėjos Respublika; ragina Gvinėjos Respublikos vyriausybę imtis skubių priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma teisės laisvai rengti taikias demonstracijas, ir kurti saugią aplinką be persekiojimo, smurto ir bauginimo bei remti dialogą su opozicija;

5. ragina visas susijusias šalis užkirsti kelią tolesnei įtampos ir smurto eskalacijai; ragina Gvinėjos Respublikos vyriausybę ir opozicijos grupes bei pilietinę visuomenę elgtis santūriai, veikti atsakingai ir įsitraukti į konstruktyvų dialogą, siekiant rasti ilgalaikį sutarimu pagrįstą taikų sprendimą; prašo ES toliau dėti pastangas siekiant stiprinti pilietinės visuomenės vaidmenį ir paraginti aktyvaus vaidmens imtis nevalstybinius subjektus;

6. ragina Gvinėjos Respublikos vyriausybę užtikrinti skaidrius, patikimus ir laisvus parlamento ir prezidento rinkimus, kurie būtų surengti laiku, visapusiškai dalyvaujant opozicijos partijoms, įskaitant galimybių joms užsiregistruoti, agituoti, naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir susirinkimų laisve sudarymą;

7. primena, jog svarbu, kad savarankiška nacionalinė rinkimų komisija būtų nepriklausoma nuo vyriausybės ir politinių partijų; ragina Gvinėjos Respublikos vyriausybę ir Prezidentą A. Condé užtikrinti, kad Gvinėjos Respublikos Nacionalinė nepriklausoma rinkimų komisija (CENI) turėtų galimybę dirbti visiškai skaidriai, nepatirdama politikos senbuvių ar partijų kišimosi, jų nebauginama ir neverčiama vykdyti jų valios;

8. ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas visapusiškai paisyti visų nacionalinių ir tarptautinių įsipareigojimų, susijusių su pilietinėmis ir politinėmis teisėmis, įskaitant teisę į žodžio, susirinkimų ir asociacijų laisvę, teisę į laisvę nepatirti kankinimo, netinkamo elgesio ir savavališko sulaikymo bei teisę į teisingą bylos nagrinėjimą; pabrėžia, kada pagarba žmogaus teisėms turi būti bet kokio politinio krizės sprendimo kertinis akmuo;

9. ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas laikantis tarptautinių standartų ištirti ir baudžiamojon atsakomybėn patraukti saugumo pajėgų narius, kurių baudžiamąją atsakomybę už ankstesnį ir esamą piktnaudžiavimą galima pagrįsti turimais įrodymais;

10. primena, kad aktyvi pilietinė visuomenė, galinti dirbti nevaržoma baimės, grasinimų ir smurto, yra prielaida, būtina demokratijai stiprinti; ragina vyriausybę ir saugumo pajėgas puoselėti aplinką, kurioje būtų įmanoma užtikrinti nevyriausybinių organizacijų ir pilietinės visuomenės atstovų apsaugą ir saugumą, įskaitant teisės aktų dėl jėgos naudojimo per viešus susibūrimus peržiūrą;

11. pabrėžia, kad svarbu užtikrinti ir puoselėti pliuralistinį, nepriklausomą ir laisvą žiniasklaidos klimatą, kuris būtų naudingas demokratijai; ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas nedelsiant nutraukti bet kokį žurnalistų persekiojimą ir bauginimą, įskaitant savavališką žiniasklaidos licencijų galiojimo nutraukimą, taip pat gerbti šalyje dirbančių žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų asmenines teises ir užtikrinti jų saugumą, kad jie galėtų nušviesti politinę ir žmogaus teisių padėtį šalyje bei ją stebėti;

12. reiškia griežtą kritiką dėl Abdourahmane'o Sanoh'o ir kitų opozicijos bei pilietinės visuomenės lyderių įkalinimo; ragina nedelsiant išlaisvinti politinius kalinius šalyje ir ištirti sklandančius įtarimus netinkamu elgesiu su kaliniais;

13. ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas sustabdyti bet kokį tolesnį gyventojų iškeldinimą iš jiems priklausančių žemės sklypų ar nuosavybės, kol bus rasta galimybė užtikrinti gyventojų teises, įskaitant deramą įspėjimą, ir prieš juos iškeldinant pasirūpinti kompensacijomis bei perkėlimu; pabrėžia, kad tinkama kompensacija turėtų būti skirta visiems jėga iškeldintiems asmenims, kurie dar nėra jos gavę;

14. primena, jog svarbus Gvinėjos Respublika bendradarbiavimas su regiono partneriais, kad bendromis jėgomis būtų stiprinama demokratija, vystymasis ir saugumas; ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas glaudžiai bendradarbiauti su regioninėmis organizacijomis, įskaitant ECOWAS, siekiant atkurti pagrindines laisvas, visapusiškai ištirti žmogaus teisių pažeidimus, padarytus demonstracijų metu, ir užtikrinti taikų perėjimą prie demokratijos; primena, kada dabartinė krizė gali būti išspręsta tik užmezgus atvirą ir prieinamą Gvinėjos vyriausybės ir opozicijos grupių tarpusavio dialogą; sykiu primena, kad gyvybiškai svarbų vaidmenį skatinant Gvinėjos subjektų tarpusavio dialogą ir užtikrinant jo tęstinumą gali atlikti ECOWAS ir Gvinėjos Respublikos kaimyninės šalys; ragina Gvinėjos vyriausybę ir ECOWAS glaudžiai bendradarbiauti siekiant užtikrinti, kad 2020 m. rinkimai įvyktų taikiai ir užtikrinant reikiamą atstovavimą; ragina Komisiją ir ES valstybes nares stebėti pažangą įgyvendinant Gvinėjos Respublikos 2020 m. sausio mėn. visuotiniame periodiniame vertinime pateiktas rekomendacijas, pirmiausia susijusias su teise į gyvybę, fizinę neliečiamybę, saviraiškos laisvę ir taikių susirinkimų laisvę bei su jėgos naudojimu ir nebaudžiamumu; ragina Gvinėjos Respublikos valdžios institucijas svariai prisidėti rengiant būsimą Jungtinių Tautų žmogaus teisių tarybos visuotinį periodinį vertinimą, įskaitant visapusiškos prieigos Jungtinėms Tautoms užtikrinimą vietoje, ir iki galo įgyvendinti rekomendacijas, kurias po to parengs darbo grupė;

15. ragina Europos Sąjungą atidžiai stebėti padėtį Gvinėjos Respublikoje ir reikalauti vyriausybės atsakomybės už bet kokį įsipareigojimų, prisiimtų pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę ir susitarimus – ypač pagal Kotonu susitarimo 8, 9 ir 96 straipsnius – pažeidimą;

16. ragina Komisijos pirmininkės pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai bei Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) tęsti politinį dialogą – taip pat ir palaikomą vadovaujantis Kotonu susitarimo 8 straipsniu – siekiant greitai sumažinti įtampą šalyje ir, kai prašoma, padėti pasirengti taikiems rinkimams, įskaitant tarpininkavimą ir kovos su smurto protrūkiais iki rinkimų ir po jų priemones; taip pat ragina Komisijos pirmininkės pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį bei EIVT bendradarbiauti su Gvinėjos Respublikos valdžios institucijomis, ECOWAS, JT Žmogaus teisių biuru Gvinėjos Respublikoje, Afrikos žmogaus ir tautų teisių komisija bei generalinio sekretoriaus specialiuoju atstovu Vakarų Afrikai ir Sahelio regionui, siekiant parengti bendrą strategiją dabartinei politinei krizei spręsti;

17. teigiamai vertina tai, kad vykdant ES 11-ojo EPF veiklą ypatingas dėmesys skiriamas teisinės valstybės rėmimui Gvinėjos Respublikoje; ragina Komisiją ir EIVT teikti nuolatinę paramą pilietinei visuomenei ir nepriklausomoms valstybės institucijoms stiprinti;

18. ragina Europos Sąjungos delegaciją Gvinėjos Respublikoje nuolat stebėti šalies nepriklausomos pilietinės visuomenės padėtį, sekti politinių kalinių teismo procesus, o palaikant dialogą su Gvinėjos Respublikos valdžios institucijomis – toliau kelti klausimus dėl žmogaus teisių padėties šalyje; ragina Komisiją atidžiai stebėti padėtį Gvinėjos Respublikoje ir reguliariai apie tai informuoti Europos Parlamentą;

19. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininkės pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Gvinėjos Respublikos Prezidentui ir parlamentui, ECOWAS institucijoms, AKR ir ES jungtinei parlamentinei asamblėjai bei Afrikos Sąjungai ir jos institucijoms.